

طراحی مسیر شغلی

قسمت سوم: شناسایی مهارت‌ها، استعدادها، علایق و جمع‌بندی

مهارت

قدم بعدی در فرایند برنامه‌ریزی شغلی، شناسایی دقیق مهارت‌های خود و یادگیری آنهاست. مهارت‌ها به منزله اجزای ساختمانی شغل آینده شماست. برنامه آمادگی شغلی به شما کمک می‌کند تا مهارت‌های فعلی و مهارت‌هایی را که می‌خواهید به دست آورید، شناسایی کنید.

فعالیت

مهارت‌ها: در جدول ۹-۱ هر کدام از مهارت‌های خود را از شماره ۱ تا ۵ اولویت‌بندی کنید.

جدول ۹-۱- جدول اولویت‌بندی مهارت‌ها

اولویت					مهارت	دسته‌بندی مهارت‌ها
۵	۴	۳	۲	۱		
					خواندن	مهارت‌های پایه
					نوشتن	
					صحبت کردن	
					گوش دادن	
					حساب کردن	
					تفکر خلاق	
					حل مسئله/ تصمیم‌گیری	مهارت‌های فکری
					اطلاع از نحوه یادگیری	
					آموزش مهارت‌های جدید به دیگران	مهارت‌های بین شخصی
					اعمال رهبری و انگیزش	
					مذاکره و فن بیان	
					خدمت به مشتریان	
					برقراری ارتباط اثربخش	کسب اطلاعات و فناوری
					کسب اطلاعات و ارزیابی اطلاعات	
					سازماندهی، تفسیر و انتقال اطلاعات	
					انتخاب رایانه برای اطلاعات	
					انتخاب و کاربرد فناوری	

استعداد

استعداد عبارت از توانایی و میل طبیعی افراد به فعالیت خاصی است.

فعالیت

استعداد: براساس توانایی و گرایش طبیعی خود به فعالیت خاصی، ستون استعدادهاى جدول ۹-۲ را بررسی کنید و در ستون اولویت‌بندی مواردی را که شما در آنها استعداد دارید، با شماره مشخص کنید و دلایل آن را نیز بنویسید.

جدول ۹-۲ استعدادها و اولویت‌بندی آنها

ردیف	استعدادها	اولویت‌بندی	دلیل انتخاب
۱	استعداد هنری: (خلاقیت، به‌کارگیری استعداد در زمینه‌های هنری، موسیقی و بازیگری) شعر، نقاشی، عکاسی، طراحی لباس و ...		من از اینکه از دوستانم عکس زیبا بگیرم، لذت می‌برم.
۲	استعداد ذهنی: (تفکر مبتکرانه، جست‌وجوی اطلاعات، تفکر پیش از اقدام) توانایی در حدس زدن ادامه ماجرا، تجزیه و تحلیل کردن و ...		
۳	استعداد ریاضی: حل مسائل ریاضی و اینکه مثلاً یک خودرو با یک گالن بنزین چند کیلومتر حرکت می‌کند.		
۴	استعداد فیزیکی: توانایی جسمی یا مقاومت بدن مانند بدن‌سازی، وزنه‌برداری و ...		
۵	استعداد درک مفاهیم: (درک معنای ایده‌ها و عواطفی که در ارتباطات کلامی و غیر کلامی انتقال می‌یابد) گوش دادن به مشکلات دیگران و ...		
۶	استعداد فضایی: (درک چگونگی ارتباط میان بخش‌های یک شی) درست کردن ماکت هواپیما، درست کردن جورچین و ...		
۷	استعداد مکانیکی: (درک روابط میان قطعات دستگاه‌ها و تعمیر وسایل) تعمیر موتور خودرو، باز کردن و بستن قطعات یک وسیله و ...		
۸	استعداد کلامی و غیر کلامی: (کلمات یا رفتارهای کتبی و شفاهی) ارائه کنفرانس در کلاس، شرکت در تئاترها، سخنرانی و ...		
۹	استعداد امور دفتری: (منظم کردن و ثبت اعداد و نامه‌ها) مرتب کردن به ترتیب حروف الفبا، تایپ کردن و ...		

فعالیت

جدول ۹-۳- مهارت‌های کنونی

مهارت‌هایی که در حال حاضر دارید	ردیف
	۱
	۲
	۳
	۴
	۵

مهارت‌های حال و آینده: با توجه به مهارت‌ها و استعداد‌های خود، مهارت‌هایی را که در حال حاضر دارید و مهارت‌هایی را که دوست دارید در آینده کسب کنید، در جداول ۹-۳ و ۹-۴ بنویسید. در صورت تمایل می‌توانید موارد بیشتری به جداول اضافه نمایید.

جدول ۹-۴- مهارت‌های آینده

مهارت‌هایی که دوست دارید در آینده کسب کنید	ردیف
	۱
	۲
	۳
	۴
	۵

علائق و گرایش‌ها: هر قدر افراد درباره گرایش‌ها و سلیقه‌های طبیعی و فطری خود آگاهی بیشتری داشته باشند و علائق خود را بهتر در نظر بگیرند، به احتمال بیشتری از رشته تحصیلی - شغلی خود لذت می‌برند و احساس رضایت می‌کنند. در نتیجه می‌توانند رشته و شغلی انتخاب کنند که بیشتر با خصوصیات شخصیتی و علائق و سلیقه‌های آنها تناسب داشته باشد.

فعالیت

انتخاب مشاغل بر مبنای مهارت‌ها و علائق: فعالیت‌های زیر را انجام دهید.

- با عنایت به فعالیت‌های گذشته، و با توجه به تیپ‌های اعلام شده ویژگی‌های شخصیتی خود را بر روی یک کاغذ بنویسید.
- با توجه به ویژگی‌های شخصیتی خود چه مشاغلی برای شما جذابیت دارند، آنها را بر روی کاغذ بنویسید.
- از میان مشاغل فهرست شده، پنج مورد را، که متناسب با ویژگی‌ها، مهارت‌ها، استعدادها و علائق تان است، بنویسید. باید فرصت‌های شغلی منطقه خود را در بازه زمانی پنج سال آینده نیز در نظر بگیرید.

.....

.....

.....

.....

■ مصاحبه با صاحبان مشاغل و بازدید از محل کار آنها: فعالیت‌های زیر را انجام دهید.
 ■ با صاحبان و متخصصان یکی از مشاغل انتخابی خود مصاحبه و اطلاعات زیر را جمع‌آوری کنید.

- نام شغل:
- تعریف شغل:
- ویژگی‌های جسمی مورد نیاز:
- ویژگی‌های روحی مورد نیاز:
- توانایی‌ها و مهارت‌های لازم:
- شرایط برای ورود به شغل مورد نظر:
- سختی‌ها و مشکلات شغل مورد نظر:
- نقاط قوت شغل مورد نظر:
- آینده کاری آن:

■ سایر توضیحات لازم:

.....

.....

.....

■ هر یک از شما در محل شغل انتخابی خود حاضر شوید و از نزدیک شرایط و نوع آن شغل را مشاهده نمایید. سپس نتیجه مشاهدات خود را بنویسید.

.....

.....

.....

■ حال نتایج مصاحبه و مشاهده را مقایسه کنید و آن را با فعالیت قبل مورد ارزیابی قرار دهید و نتیجه ارزیابی را بنویسید.

.....

.....

.....

■ چنانچه از مشاغل انتخابی شما در منطقه محل زندگی‌تان خبری نبود، چه تصمیمی می‌گیرید؟

.....

.....

.....

جمع‌بندی

در این قسمت، با توجه به مطالب قبلی، پیرامون ویژگی‌های شخصیتی، نگرش‌ها، ارزش‌ها و نیازها، مهارت‌ها و استعدادها و علایق خود به مقایسه آنها پردازید و متناسب با آنها مسیر تحصیلی - شغلی آینده خود را طراحی و انتخاب کنید.

فعالیت

مقایسه: مطابق با فعالیت‌های بخش طراحی مسیر شغلی، ابتدا در جدول ۵-۹ علایق شغلی خود را با ذکر دلیل وارد کنید و سپس جداول ۶-۹، ۷-۹، ۸-۹ و ۹-۹ را تکمیل و علایق شغلی خود را با نگرش‌ها، ارزش‌ها و نیازها، مهارت‌ها و استعدادهای خود مقایسه و ارزیابی نمایید.

جدول ۵-۹- علایق شغلی با دلایل انتخاب

ردیف	علایق شغلی خود	دلیل انتخاب شغل
۱	من می‌خواهم تولیدی پوشاک راه‌اندازی کنم	من به طراحی و دوخت لباس علاقه دارم
۲		
۳		
۴		

جدول ۶-۹- مقایسه علایق شغلی با نگرش‌ها

ردیف	علایق شغلی خود	دلیل انتخاب شغل
۱	من می‌خواهم تولیدی پوشاک راه‌اندازی کنم	من دوست دارم برای خودم تصمیم بگیرم و متکی به خودم باشم، تمام تلاشم را برای موفق شدن به کار می‌گیرم و سعی می‌کنم در کارم روحیه همکاری و صمیمانه ایجاد کنم.
۲		
۳		
۴		

نتیجه‌گیری: بعد از مقایسه و بررسی علایق خود با نگرش‌ها، چه مشاغلی را انتخاب می‌کنید؟

.....

جدول ۷-۹- مقایسه علایق شغلی با ارزش‌ها و نیازها

ردیف	علایق شغلی خود	ارزش‌ها و نیازهای خود
۱	من می‌خواهم تولیدی پوشاک راه‌اندازی کنم	نبودن وابستگی، خلاقیت در کار، همکاری، درآمد و ...
۲		
۳		
۴		

نتیجه‌گیری: بعد از مقایسه و بررسی علایق خود با ارزش‌ها و نیازها، چه مشاغلی را انتخاب می‌کنید؟

.....

جدول ۸-۹- مقایسهٔ علایق شغلی با مهارت‌ها

ردیف	علایق شغلی خود	مهارت‌های خود
۱	من می‌خواهم تولیدی پوشاک راه‌اندازی کنم	مهارت فکری (تفکر خلاق) و مهارت بین شخصی (کار توأم با تنوع)
۲		
۳		
۴		

نتیجه‌گیری: بعد از مقایسه و بررسی علایق خود با مهارت‌ها، چه مشاغلی را انتخاب می‌کنید؟

جدول ۹-۹- مقایسهٔ علایق شغلی با استعدادها

ردیف	علایق شغلی خود	استعدادهای خود
۱	من می‌خواهم تولیدی پوشاک راه‌اندازی کنم	استعداد هنری (طراحی لباس)
۲		
۳		
۴		

نتیجه‌گیری: بعد از مقایسه و بررسی علایق خود با استعدادها، چه مشاغلی را انتخاب می‌کنید؟

اکنون با بررسی همهٔ جداولی که در این فعالیت تکمیل کردید، نتیجه‌گیری نهایی خود را در جدول ۱۰-۹ وارد کنید.

جدول ۱۰-۹- نتیجه‌گیری نهایی

ردیف	شغل انتخاب شده	دلیل انتخاب شغل
۱	اولویت یکم:	
۲	اولویت دوم:	
۳	اولویت سوم:	

پژوهش

- در خصوص سؤالات زیر تحقیق کنید و پاسخ آنها را به دبیر خود تحویل دهید.
- شغل‌های انتخاب شده تا چه اندازه از نظر خودتان مطلوب است؟
- تا چه اندازه توانایی و مهارت انجام دادن این مشاغل را دارید؟
- شغل‌های انتخاب شده تا چه اندازه مورد نیاز منطقهٔ زندگی‌تان است؟
- شغل‌های انتخاب شده تا چه اندازه از نظر اطرافیان (خانواده، دوستان و ...) مطلوب است؟

تفکر

مغز انسان دارای دو محصول نهایی فکر و ایده است. سمت چپ مغز اطلاعات را دریافت می‌کند، سپس به تجزیه و تحلیل و ارزیابی آنها می‌پردازد و فکر ارائه می‌دهد. سمت راست مغز نیز به صورت شهودی ایده ارائه می‌دهد.

فعالیت

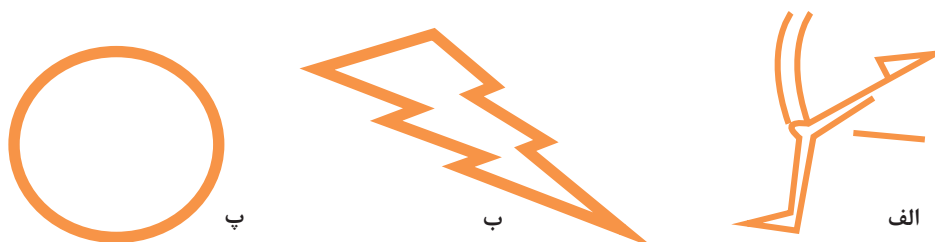

تعیین مکانیزم مغز: در مدت زمان سی ثانیه، به ترتیب به سؤالات زیر پاسخ دهید؟
۱ در جدول ۱-۱۰ در هر قسمت، بدون توجه به نوشته‌خانه بالا، رنگ درست آن را از خانه‌های پایین انتخاب کنید (مدت زمانی که برای هر کدام صرف می‌کنید باید کمتر از چهار ثانیه باشد).

جدول ۱-۱۰- تمرین تعیین مکانیزم مغز

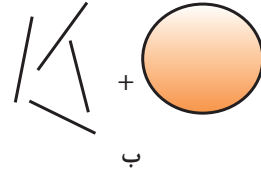
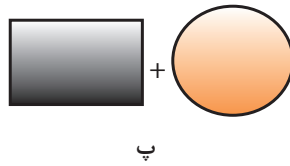
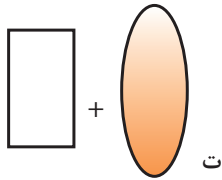
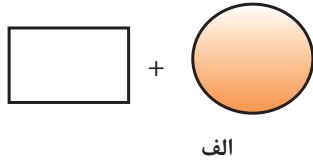
آبی		نارنجی		قرمز	
آبی	سبز	نارنجی	صورتی	آبی	قرمز
سبز					
بنفش	سبز				
زرد					
زرد	قرمز				

۲ کدام یک از تصاویر شکل ۱-۱۰ برای شما جذاب‌تر است؟

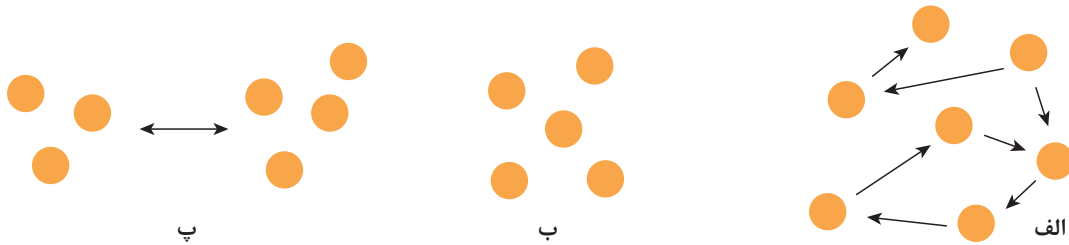
شکل ۱-۱۰- تصاویر تعیین مکانیزم مغز (نمونه یکم)

۲ در شکل ۱۰-۲ گزینه الف به کدام یک از گزینه‌های ب، پ و ت شبیه‌تر است؟

شکل ۱۰-۲- تصاویر تعیین مکانیزم مغز (نمونه دوم)

۴ کدام یک از تصاویر شکل ۱۰-۳ حالت دوستی را بهتر نشان می‌دهد؟

شکل ۱۰-۳- تصاویر تعیین مکانیزم مغز (نمونه سوم)

- ۵ دست‌تان را روی دست دیگرتان قرار دهید، کدام دست روی دست دیگر است؟ راست یا چپ؟
- ۶ دست‌های‌تان را به صورت ضربدری روی سینه خود بگذارید، کدام دست روی دست دیگر است؟
- ۷ پای‌تان را روی پای دیگر قرار دهید، کدام پا روی آن یکی است؟
- حال به کمک دبیر خود، با توجه به پاسخ‌هایی که داده‌اید، تعیین کنید که راست مغز یا چپ مغز هستید. در جدول ۱۰-۲ ویژگی‌های این دو گروه آمده است.

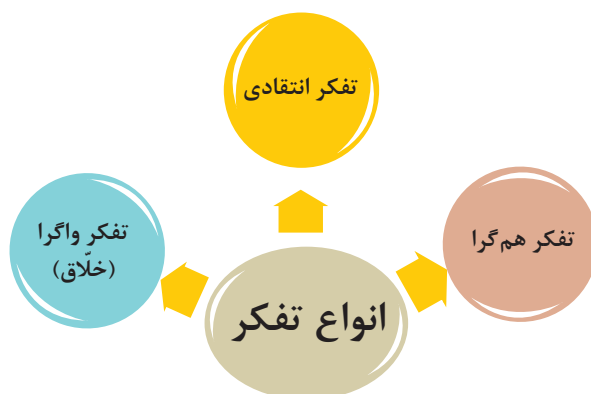
جدول ۱۰-۲- ویژگی‌های افراد

چپ مغز	راست مغز
قانونمند، تحلیل‌گر، جزئی‌نگر، عقلایی و منطقی	تخیلی، بی‌نظم، خیال‌پرداز، کنجکاو و خلاق

تفکر

در جهانی که زندگی می‌کنیم، برخی اطلاعات سالم و درست‌اند و برخی ناسالم و نادرست. به‌همین دلیل افراد برای بررسی و شناسایی اطلاعات درست، نیاز به تفکر دارند. تفکر توانایی افراد در شناسایی مسائل و مشکلات و ارائه راه‌حل‌های مناسب جهت رفع آنهاست.

در شکل ۱۰-۴ انواع تفکر نشان داده شده است.

شکل ۱۰-۴- انواع تفکر

تفکر انتقادی (جست‌وجوی واقعیت): تفکر انتقادی، تفکری است که در جست‌وجوی شواهد، دلایل و مدارک برای یک قضاوت و نتیجه‌گیری است. در تفکر انتقادی افراد به‌جای پذیرفتن تمام اطلاعاتی که می‌خوانند، می‌نویسند، می‌شنوند و می‌بینند، آنها را از دیدگاه‌های مختلف مورد مشاهده، تجزیه و تحلیل و ارزیابی قرار می‌دهند.

فعالیت

تفکر انتقادی: یک شرکت تولید محصولات لبنی، با مشکل مالی روبه‌رو شده است. مدیریت شرکت تصمیم می‌گیرد، از مواد اولیه نامرغوب با هزینه کمتر استفاده کند تا مشتریان همچنان ثابت بمانند. شرکت پس از تولید و فروش محصولات، نه تنها مشتریان قدیمی خود را از دست می‌دهد، بلکه توسط وزارت بهداشت جریمه نقدی نیز می‌شود.

۱ به نظر شما علت اصلی این اتفاق چیست؟

۲ آیا اقدام آنها اخلاقی است؟

۳ پیشنهاد و راه‌حل شما به آنها برای رفع مشکل‌شان چیست؟

بحث و گفت‌وگو

صاحب مغازه‌ای اجناس خود را حراج می‌کند و می‌گوید حاضر است همه اجناس را به یک پنجم قیمت بفروشد. آیا برخی از اجناسی که به نمایش گذاشته مرغوب است؟ عکس‌العمل هر کدام از شما چیست؟ پس از ۲۰ دقیقه بحث و گفت‌وگو، نتیجه‌گیری کنید.

پوشش

تفکر انتقادی: با راهنمایی دبیر خود و تعریف تفکر انتقادی، به سؤالات زیر پاسخ دهید:

۱ تفکر انتقادی چه کاربردهایی دارد؟ (۳ مورد)

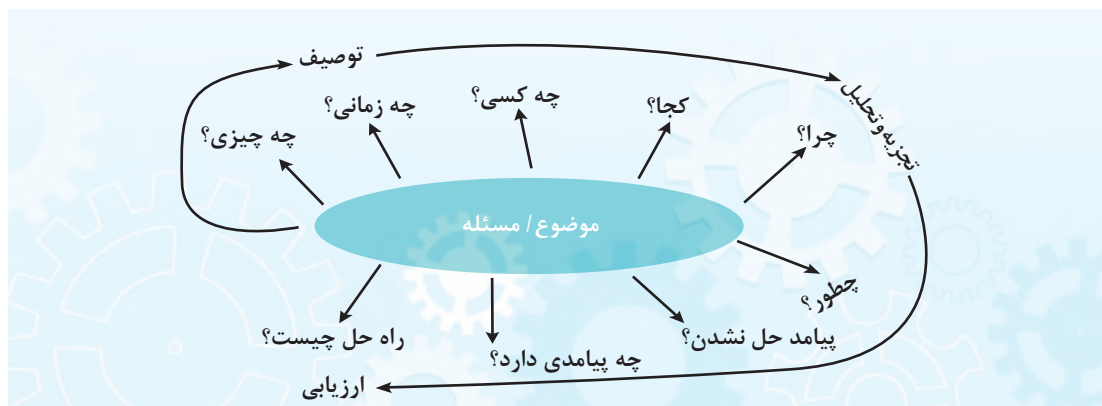
■ تشخیص پیشنهادهای سالم از پیشنهادهای ناسالم

..... ■
..... ■
..... ■

۲ هر فرد، در هنگام روبه‌رو شدن با یک مسئله یا مشکل، چه مراحل را باید طی کند؟

..... ■
..... ■
..... ■

مدل ایجاد تفکر انتقادی: برای شکل‌گیری تفکر انتقادی در ذهن‌تان سه مرحله وجود دارد: به ترتیب «توصیف»، «تجزیه و تحلیل» و «ارزیابی» (شکل ۵-۱۰).

شکل ۵-۱۰- مدل ایجاد تفکر انتقادی

پژوهش

تقویت تفکر انتقادی: با جست‌وجو در منابع متفاوت، راجع به راه‌های تقویت تفکر انتقادی تحقیق کنید و نتایج را در کلاس ارائه دهید.

تفکر هم‌گرا (ارائهٔ اولین راه‌حل درست): افراد باید مسائل را مورد بررسی قرار دهند تا به یک راه‌حل درست دست یابند. زمانی که افراد پدیده‌ها و امور را با همان شکل که وجود دارد بپذیرند، به‌دنبال چرایی و چگونگی مسائل نباشند و راه‌حل‌های قدیمی را در برابر یک مسئله ارائه دهند، از تفکر هم‌گرا استفاده کرده‌اند. اگر فردی در بیشتر اوقات با این تفکر به‌دنبال راه‌حل برای مسائل باشد، تفکر هم‌گرا یا نیم‌کرهٔ چپ وی فعال‌تر است و همین مانع از بروز خلاقیت وی می‌شود.

فعالیت

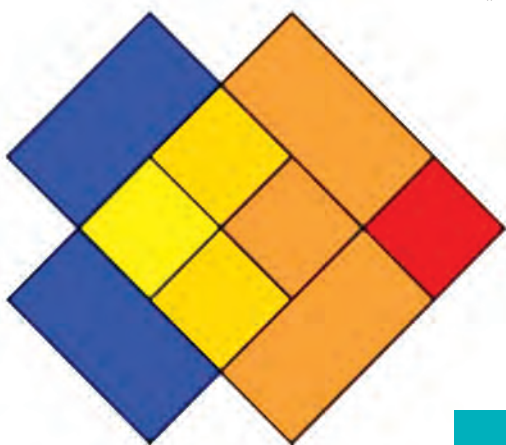

تفکر هم‌گرا: بدون استفاده از وسایل اندازه‌گیری و با داشتن یک برگه کاغذ یک مثلث متساوی‌الاضلاع بسازید.

فعالیت

تفکر هم‌گرا: در شکل ۶-۱۰ چند مربع مشاهده می‌کنید؟ برای پاسخ دادن یک دقیقه زمان دارید.

شکل ۶-۱۰- مربع‌های آزمون تفکر هم‌گرا

فعالیت

تفکر هم‌گرا: فرض کنید مادرتان ۳۰۰ هزار ریال به شما داده و از شما خواسته است با کل پول، مواد مصرفی داخل جدول ۱۰-۳ را خریداری کنید. با توجه به اینکه مادرتان انتظار دارد تعداد روغن مایع و نمک یکسان باشد و از تمامی اقلام، خرید صورت گیرد. از هر کدام چه تعداد می‌توانید خریداری کنید؟ چند راه‌حل وجود دارد؟

جدول ۱۰-۳- فهرست خرید

مواد مصرفی	قیمت هر واحد (ریال)	تعداد	قیمت کل (ریال)
پودر ماشین لباس‌شویی	۱۵۰۰۰		
روغن مایع	۵۰۰۰۰		
نمک	۷۵۰۰		
ماکارونی	۲۰۰۰۰		
جمع کل			

پژوهش

آیات و احادیث در خصوص تفکر: با جست‌وجو در منابع متفاوت، آیات و احادیثی را که به اهمیت تفکر و اندیشیدن پرداخته‌اند، بیابید و آنها را در قالب یک فایل «وُرد» آماده کنید و سپس آن را از طریق پست الکترونیکی برای دبیر خود ارسال کنید.